

Täysistunto

Torstai 23.10.2025 klo 16.00—19.33

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 149/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdientien jälkeen. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallitus vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun sekä turvaa nykyistä paremmin viimesijaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutumisen. Esityksellä mahdollistetaan uusia ja lasten tarpeisiin tehokkaammin vastaavia keinoja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten toteuttamiseen. Esitys toteuttaa hallitusohjelmaa, jonka mukaan lastensuojelulainsäädännön uudistamisessa varmistetaan sijaishuollossa olevan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä.

Esityksellä selkiytettäisiin tilanteita, milloin lapselle voidaan asettaa rajoja osana sijaishuoltopaikassa tapahtuvaa kasvatusta ja milloin puolestaan on kysymys lastensuojelulain mukaisista rajoitustoimista.

Ehdotusten myötä kaikilta kodin ulkopuolella sijoitettuna olevilta lapsilta olisi jatkossa otettava pois muun muassa aineet ja esineet, joita alaikäinen ei muun lainsäädännön nojalla edes saisi pitää hallussaan tai jotka väärinkäytettyinä vaarantavat lapsen omaa tai muun henkilön turvallisuutta. Lisäksi lapselta olisi jatkossa otettava pois viestinnän mahdollistavat laitteet tai muut välineet, jos on kysymys esimerkiksi älylaitteiden liiallisesta tai lapsen edun vastaisesta käytöstä. Näitä pois ottamisen keinoja on kaivattu pitkään lastensuojelun kentällä, ja nyt hallitus esittää näitä muutoksia lastensuojelulakiin.

Luvattomasti sijaishuoltopaikastaan poissa olevat lapset ovat monin tavoin haavoittuvassa asemassa. He ovat alttiita hyväksikäytölle, mutta saattavat myös itse tehdä rikoksia, esimerkiksi päihteiden käyttöä rahoittaakseen. Esityksellä madallettaisiin kynnystä saada niin sanotusti hatkassa olevan lapsen käyttämän liittymän tai päätelaitteen sijaintitiedot lapsen etsinnän jouduttamiseksi. Käytännössä lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä olisi oikeus jo laitosalueella pitää lapsesta kiinni lu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

vattoman poistumisen estämiseksi. Edelleen laitosalueen ulkopuolella laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä ja sosiaalihuollon toimivaltaisella viranhaltijalla olisi lapsen kiinni ottamiseksi oikeus pitää lapsesta kiinni, jotta lapsi voidaan siirtää kuljetukseen käytettävään kulkuvälineeseen. Kiinnioton turvallisuuden varmistamiseksi lapselle voitaisiin tehdä henkilötarkastus ja häneltä voitaisiin ottaa pois ne aineet ja esineet, jotka muutoinkin lapselta olisi jatkossa otettava pois.

Jotta lapsen turvallinen kuljettaminen takaisin laitokseen voitaisiin varmistaa, samat toimivaltuudet olisivat käytössä myös lapsen kuljettamisessa. Toimivaltuuksien yhteydessä sallittaisiin välttämätön voimankäyttö, mutta toimien olisi aina oltava puolustettavia lapsen ikä ja käyttäytyminen sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Ehdotettu sääntely koskisi myös perhekodista luvatta poissa olevia lapsia, mutta toimivaltuudet olisivat vain sosiaalihuollon toimivaltaisella viranhaltijalla.

On selvää, että työnantajan on huolehdittava osana henkilöstön täydennyskoulutusta lastensuojelun henkilöstön osaamisesta ennen muuta voimankäyttötilanteisiin liittyen, jotta ne voidaan hoitaa turvallisesti.

Hallitus esittää lisäksi uutta säännöstä poliisin virka-avusta hatkatilanteissa. Jatkossa myös viranomaisen lukuun toimiva lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voisi pyytää poliisin virka-apua, mikä jouduttaisi osaltaan lapsen palautustilanteita. Ehdotetut uudet toimivaltuudet lastensuojelun toimijoille ja tarkka poliisin virka-apua koskeva sääntely selkiyttävät virka-aputilanteissa sekä auttavat kohdentamaan lastensuojelun ja poliisin resurssit tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaiken kaikkiaan ehdotukset tehostavat ja jouduttavat viranomaisten eli lastensuojelun, poliisin ja Häätäkeskuksen yhteistyötä, mikä on ollut hallituksen tahtotilana hatkatilanteissa.

Hallitus esittää myös uutta kuntouttavaa suljettua laitospalvelua. Palvelulla mahdollistettaisiin lisäkeinoja lasten rikoskierteiden katkaisuun myös alle rikosvastuun olevien lasten kohdalla. Palveluun voitaisiin sijoittaa lastensuojelulain mukaisilla päätöksillä pääsääntöisesti 12 vuotta täyttänyt lapsi, joka aiheuttaa vakavaa vaaraa omalle tai muiden turvallisuudelle käyttämällä väkivaltaa tai tekemällä muita rikollisia tekoja. Sijoituksen olisi oltava välttämätöntä lapsen suojelemiseksi hänen omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavalta käyttäytymiseltä. Lapsi voitaisiin sijoittaa suljettuun laitospalveluun vain jos muut palvelut tai toimet ovat riittämättömiä tai soveltumattomia. Lapsi olisi mahdollista sijoittaa myös kiireellisesti tähän laitokseen. Lapsi voisi olla sijoitettuna niin kauan kuin sijoitukselle säädetty edellytykset täytyisivät. Lapsen liikkumiseen ja yhteydenpitoon kohdistuvista erityisistä rajoituksista palvelun ajaksi tehtäisiin päätökset enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Hänelle tehtäisiin myös suunnitelmallisesti henkilönkatsastuksia lapsen päihitteettömyyden varmistamiseksi. Palvelun luonteesta johtuen lapsen kuntoutumista ja sijoituksen edellytyksiä olisi seurattava tiiviisti neljän kuukauden välein, ja jos perusteita sijoitukselle ei enää olisi, sijoitus ja sen rajoitukset tulisi lopettaa.

Suljetun laitospalvelun tuottamisvelvoite säädettäisiin Valtion lastensuojelulaitokselle, mutta myös hyvinvointialueet voisivat halutessaan tuottaa palvelua. Palvelua ei sen luonteen vuoksi olisi mahdollista tuottaa ostopalveluna.

Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla pidennettäisiin myös erityisen huolenpidon jakson enimmäisaikaa sekä säädettäisiin erityisen huolenpidon jakson aikaisista vastaavista rajoituksista, mitä edellä totesin suljetun laitospalvelun osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Uusi kuntouttava suljettu laitospalvelu sekä erityisen huolenpidon jaksoa koskevat muutokset turvaavat nykyistä paremmin lapsen erityisen suojelun tilanteissa, joissa nykyiset sijaishuoltopalvelut eivät riitä eivätkä ole lapsen edun mukaisia.

Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset, jotka liittyvät lastensuojelun ja psykiatrian osaimien yhteensovittavien lastensuojeluyksiköiden toteuttamiseen. Ehdotukset mahdollistavat lastensuojelun ja psykiatrian entistä tiiviimmän yhteistyön. Yksiköiden kehittämiseen on sisällytetty 0,5 miljoonaa euroa vuodelle 2026, vastaavasti kuten vuoden 25 talousarviossa.

Hallitus esittää säädettäväksi kokonaan uutta lakia Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta. Nykyinen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annettu laki kumottaisiin. Uusi laki selkiyttää viraston nykyistä asemaa, rakennetta, tehtäviä ja toimivaltasuhteita. Kuten totesin aikaisemmin, Valtion lastensuojelulaitokselle säädettäisiin uutena tehtävänä velvollisuus tuottaa uutta kuntouttavaa suljettua laitospalvelua. Alkuvaiheessa yksi nykyisistä valtion koulukodeista muutettaisiin tällaista palvelua tuottavaksi yksiköksi. Lisäksi Valtion lastensuojelulaitoksella olisi nykyiseen tapaan vastuu vankilan perheosastopalvelun tuottamisesta. Kuntouttavan suljetun laitospalvelun osalta THL:n alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenoihin sisältyy kaksi ja puoli miljoonaa euroa vuodelle 26, vastaavasti kuten vuoden 25 talousarviossa kuntouttavan suljetun laitospalvelun perustamiseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 26 alusta. Voimaantuloa kuitenkin porrastetaan siten, että kuntouttavaa suljettua laitospalvelua ja erityisen huolenpidon jaksoa koskevat säännökset tulisivat voimaan vasta 1.8.2026. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Rasinkangas... Jaa, täällä näyttää olevan jonkinlaista mielenkiintoa debattiin. Edustajat voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

17.12 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Erittäin tärkeää, että tähän lastensuojeluasiaan puututaan, ja tässä on monta hyvää ehdotusta. Mutta tietenkään asiat eivät ole aina kovin yksinkertaisia.

Esimerkiksi kiinnipito- ja kiinniottotilanteista: Kuinka tämän lain tiimoilta on ajateltu kouluttaa lastensuojeluyksiköissä toimivia ihmisiä? Heillähän ei tällaista osaamista ole. Vähän niin kuin järjestyksenvalvojaksi tässä joutuu niin, että ne kiinnipito- ja kiinniottotilanteet voivat olla aidosti erittäin väkivaltaisiakin. Kuinka on ajateltu huolehtia siitä, että näitten osajien osaaminen varmistetaan?

Tässä on monia asioita, jotka selkiyttävät kasvatuksellisten käytäntöjen ja rajoitustoimenpiteitten käyttöä. Mutta viime vuonna taisi olla keskustelu siitä, että lastensuojeluyksiköissä sai vähentää hoitajamitoitusta, jos nämä sijoitetut lapset olivat hatkassa. Kuinka tämä nyt on linjassa sitten tämän esitetyn kanssa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.13 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tämän tärkeän lain esittelystä. Tässä on tavoitteena vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun ja varmistaa lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

minen. Tämä on ensimmäinen askel näissä uudistuksissa, joita lastensuojelun eteen hallitus tekee. On tärkeää, että viranomaisille annettaisiin riittävät toimivaltuudet ja velvoite tiiviiseen yhteistyöhön, jotta esimerkiksi luvatta poissa olevat lapset voidaan löytää ja palauttaa nopeasti. Lisäksi uusi kuntouttava suljettu laitospalvelu tarjoaa erittäin hyviä keinoja alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierteiden katkaisuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.14 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervettä järkeä, sitä tämä maa kaipaa enemmän, tervettä järkeä ja perusasioiden arvostamista. On täysin selvää, että aikuisten pitää pystyä laittamaan lapselle ja nuorelle tarvittaessa oikeat rajat ja esimerkiksi ottamaan älylaite pois.

On erinomaista, että hallitus nyt on tuonut ja ministeri nyt on esitellyt tämän esityksen lastensuojelulain uudistamiseksi. Perussuomalaiset ovat tätä pitkään ajaneet, ja tämä on tärkeä askel siinä, että me nimenomaan pystymme pitämään paremmin huolta niistä lapsista ja nuorista, jotka ovat aivan erityisen haavoittuvaisessa asemassa.

Arvoisa puhemies! Sain äskettäin viestin eräältä nuorelta opiskelijalta, jolla oli kokeumusta. Hän oli ollut sijoitettuna, ja hän puhui siitä, miten tärkeää on myöskin kehittää ennaltaehkäiseviä palveluita. Ilman muuta tavoitteena pitää olla, että mahdollisimman harva lapsi joutuisi tai pääsisi sinne lastensuojelun asiakkaaksi, mutta silloin kun sitä tarvitsee, niin silloin sen palvelun pitää toimia, ja tämä esitys parantaa tätä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

17.15 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tänään valtava paketti, jonka aineisto taitaa olla lähes 300 sivua pitkä, mutta ajattelin minäkin keskittyä juuri näihin niin sanotusti hatkassa oleviin nuoriin, joita on vuosittain jopa 4 000 erinäisten arvioiden mukaan. Vaikka se on vain noin kymmenen prosenttia sijoitetuista lapsista, niin kyse ei ole marginaalisesta ilmiöstä, vaan koskettaa jopa yli 1 500:aa lasta. Nämä lapset joutuvat usein erittäin haavoittuviin tilanteisiin, ja jopa kolmasosa kertoo tulleen raiskatuksi hatkassa olon aikana. Moni käyttää myös päihteitä ja on saattanut jopa kohdata tilanteita, joissa toinen lapsi on kuollut huumeiden yliannostukseen. Onkin ilmeistä, että alaikäiset tarvitsevat myös laadukkaita ja riittäviä päihdepalveluja osana lastensuojelun sijaishuoltoa.

Nostan minäkin tämän huolen siitä, että henkilöstöä varmasti koulutetaan riittävästi ja että henkilöstöä olisi riittävästi. Lausuntopalautteessa tuli huoli siitä, että yhteiskunnassa saattaa olla hämmentäviä tilanteita, jos virkapukuinen sosiaalihuollon ammattihenkilö kovin ottein ohjaa lasta esimerkiksi autoon. Haluaisin vielä kuulla tästä ministerin huomiot. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

17.16 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä lakiuudistusta on odotettu pitkään. Lastensuojelussa on ajaututtu kriisiin sen takia, että siellä toimijat ovat olleet ilman toimivaltuuksia, työkalut on otettu pois, ja ihan perustason lasten kasvatuksellisista, lastensuojelullisista toimenpiteistä on tullut merkittäviä, monimutkaisia, byrokraat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

tisia, hallinnollisia sekasotkuja. Jopa puhelimen käytön rajoittaminen on ollut hyvin monimutkainen hallinnollinen menettely, jossa pitää kuulla asianosaisia ja täyttää lomakkeet. Tämä ei ole millään tavalla lasten edun mukaista, ja tämä on hyvin laajamittainen ongelma. Nyt tämä ongelma korjataan tämän lastensuojelulain muutoksen osalta, ja se on vielä kaksiosainen, valtavan iso kokonaisuus.

Haluan kiittää siitä, että tämä vihdoinkin ja viimein tulee tänne käsittelyyn, ja se todellakin noudattelee sitä tarvetta, mikä siellä kentällä on. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.17 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on tärkeä laki, ja hyvä, että tämä on nyt tänne tullut käsittelyyn. Itse olen aika kriittisesti suhtautunut tähän, mutta ymmärrän molempia puolia tässä. Täällä on hyviä uudistuksia, ja tähän lastensuojelulain uudistukseen on tulossa toinen osa vielä.

Noista toimivaltuuksista kiinniottotilanteissa sain eräältä lastensuojelussa työskentelevältä henkilöltä viestiä, että se voi myös mahdollistaa jonkinlaisen työturvallisuusriskin. Hän nosti minun mielestäni hyvän huomion siinä esille, että huolena on, että poliisi voisi jatkossa pyrkiä eväämään virka-avun vetoamalla siihen, että tähän voitte itse mennä hakemaan lapsen. [Helena Marttila: Jep!]

Hyvä, että näihin puhelimen valvontaan ja muuhun otetaan kantaa, koska puhelimen käytön valvonta jopa ala-asteikäiseltä on ollut lastensuojelulaitoksissa käytännössä mahdollonta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

17.18 Milla Lahdenperä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tämä pääministeri Orpon hallitusohjelman mukainen lastensuojelulain uudistaminen on erittäin tervetullut ja toivottu uudistus etenkin lastensuojelun sijaishuollon työntekijöiden ja monien viranomaistenkin taholta. Lakiuudistus vahvistaa lapsen oikeuden erityiseen suojeluun sekä turvaa lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteuttamisen. Esimerkiksi sijaishuoltopaikasta luvatta poissa olevan lapsen löytämiseksi mahdollisimman nopeasti ja hänen palauttamisekseen takaisin sijaishuoltopaikkaan laki antaa riittävän toimivallan ja keinovalikoiman viranomaisille sekä velvoitteen tehdä yhteistyötä. Tämä on tärkeää, sillä usein sijaishuollosta luvatta poistuneet lapset joutuvat rikosten uhreiksi mutta syyllistyvät myös itse rikosten tekijöiksi. On lapsen edun mukaista ja kaikkien muidenkin etu, että nämä lapset saadaan mahdollisimman pian pois kadulta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.19 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lastensuojelulainsäädännön uudistaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa, ja tässä nyt toteutetaan hallitusohjelman mukaiset muutokset, joiden tavoitteena on varmistaa riittävät keinot lapsen erityisen suojelun turvaamiseksi sijaishuollon aikana. Kysyisin ministeriltä: Arvoisa ministeri, milloin lastensuojelulainsäädännön toinen vaihe tulee aikaan aikataulullisesti käsittelyyn? Toisaalta onko tässä toisessa vaiheessa painopiste enemmän siinä ennalta eh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

käisevässä tuessa perheitten osalta, jolla lastensuojelun kohdalla huostaanottoa mahdollisesti saadaan vähennettyä? Toisaalta kun mahdollisesti niitä huostaanottoja sitten jatkosakin tulee tapahtumaan, niin onko mahdollista painottaa siinä huostaanotossa nimenomaan läheis- ja sukulaistaustojen osalta sitä huostaanoton mahdollisuutta? Onko tämmöistä painopistettä siinä toisessa vaiheessa tulossa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.20 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haavoittuvassa asemassa olevat lapset eivät kuulu kaduille käyttämään huumeita tai tekemään rikoksia. On ollut järjetöntä, että olemme katsoneet sivusta, kun 7—15 prosenttia näistä sijaishuollon lapsista katoaa luvatta teille tietämättömille. Tämä nykyinen lastensuojelulaki ei ole mahdollistanut eikä ole ollut viranomaisilla riittäviä keinoja puuttua nopeasti näihin vaarallisiin tilanteisiin. Tämä paikannuskynnyksen madaltaminen, kiinniotto-oikeus ja selkeät kiinnipitämisen pelisäännöt ovat todellakin tarpeellisia ja tervetulleita uudistuksia. Kun lapsi on vaaraksi joko itselleen tai muille, viranomaisilla on oltava keinot toimia heti. Nämä rajat eivät ole rangaistus. Ne ovat nimenomaan sitä turvaa. Lapsella on oikeus turvallisuuteen. Se on tärkeämpää kuin oikeus kadota jonnekin kaduille vaaralle alttiiksi.

Kiitos, ministeri Juuso, tästä esityksestä, joka oikeasti ja aidosti vahvistaa mahdollisuuksia suojella lapsia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

17.21 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsista ja nuorista huolehtiminen on erittäin tärkeätä, ja varmasti ollaan kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä. On kiva välillä käydä tässä keskustelua niin, että löydetään vähän yhteistäkin säveltä.

Näiden korvaavien palveluiden uudistamisen lisäksi tarvitaan myös entistä parempaa ja ennalta ehkäisevämpää toimintaa, mikä on tässä jo useammassakin puheenvuorossa tullut esille, eli siihen varhaiseen puuttumiseen ja sinne perheisiin tuotavan avun parantamiseen tulisi löytää resursseja. Toimiva ennaltaehkäisy on aina kuitenkin myös inhimillisintä ja taloudellisinta, eli se on kaikki tavoin järkevää toimintaa.

Meidän pitää pystyä vaikuttamaan siihen ongelman juurisyyhyn, ja kaipaisinkin enemmän sitä keskustelua siitä, mikä johtaa tässä yhteiskunnassa siihen tilanteeseen, jotta päädytään käyttämään näitä lastensuojelun palveluita. Eli tätä juurisyyasiaa haluaisin peräänkuuluttaa. Nimenomaan koska lastensuojelun piirissä olevat lapset ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa, juurisyitä lähtisin pohtimaan vielä tarkemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.23 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin odotettu uudistus, ja mielestäni tärkeä nosto tästä esityksestä on tämä paikantamisen kynnys. Lapsen päätelaitteen sijaintitiedot pitäisi saada nopeammin, mikäli on syytä epäillä, että nuori käyttää esimerkiksi päihteitä, on muutoin puuhaamassa jotain rikollista tai on vaarassa joutua rikoksen uhriksi itse. Tämän esityksen mukaan hyvinvointialue voisi pyytää hätäkeskusta paikantamaan nuoren puhelimen kiireellisenä tukipalveluna. Tämä ei vaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

tisi edes kirjallista päätöstä. Myös esimerkiksi kiinnioton, kiinnipitämisen, voimakeinojen ja henkilötarkastuksen toimivaltuuksia lisätään.

Kaiken kaikkiaan pidän tätä pakettia oikein onnistuneena, ja kiitän ministeri Juusoa asian esittelystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

17.24 Hanna Laine-Nousimaa sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Liian usein lastensuojelu puuttuu tilanteeseen vasta silloin, kun kriisi on jo syvä. Lapsi on saattanut jo pitkään kokea turvattomuutta, laiminlyöntiä tai väkivaltaa ennen kuin yhteiskunta toimii. Turvattomuuden ja laiminlyöntien seurauksena sijoitettu nuori voi reagoida käyttäytymisellään niin, että aiheuttaa vahinkoa itselleen tai toisille. Tämä ei ole hyväksyttävää.

Esityksessä pyritään selkiyttämään rajoitustoimien käytön edellytyksiä. Tämä on tärkeää. Rajoitustoimet eivät saa olla epäselviä, sattumanvaraisia tai ristiriitaisia. Ne eivät saa perustua pelkoon tai hallinnan tarpeeseen vaan lapsen etuun, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Selkeys luo turvaa sekä lapselle että työntekijöille.

Arvoisa puhemies! Vielä on kysyttävä: Puututaanko lastensuojelun vaativiin tilanteisiin riittävän ajoissa? Onko meillä rohkeutta nähdä lapsen hätä ennen kuin se muuttuu kriisiksi?

Tämä lakiesitys ei ratkaise kaikkia ongelmia, mutta se on askel oikeaan suuntaan. Se on viesti siitä, että lapsen oikeus erityiseen suojeluun otetaan vakavasti. Tämän esityksen myötä [Puhemies koputtaa] parannamme lapsen oikeutta myös sijaishuollossa siihen suuntaan, jonka hän ansaitsee. Kysynkin: onko lainuudistuksen seuraavassa vaiheessa tulossa toimia varhaiseen puuttumiseen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.25 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Iso, iso kiitos tästä lakiuudistuksesta, mitä todella on odotettu kauan myös poliisin viranomaismpuolella. Esitys on tärkeä ja tarpeellinen. Se vahvistaa sijaishuollossa olevien lasten suojaa ja antaa viranomaisille nyt keinot puuttua tilanteisiin, joissa lapsi on aidosti vaarassa. Liian moni lapsi karkaa sijaishuollosta ja altistuu väkivallalle, päihteille ja hyväksikäytölle. Siksi on oikein, että paikannusta ja kiinniottoa voidaan tehdä aiempaa nopeammin, kun lapsen terveys ja turvallisuus ovat uhattuina. Nyt tosiaan tämä viedään näille laitoshoidon työntekijöille, ja on äärettömän hyvä tämä kiinnioton toimenpiteen lisääminen tänne.

Myös uusi kuntouttava suljettu laitospalvelu on hyvä uudistus. Se tarjoaa nyt mahdollisuuden oikeasti vakavasti oireileville nuorille. Se ei ole rangaistus vaan keino pysäyttää rikos- ja päihdekierre ja rakentaa uusi alkua.

Tämä laki on ennen kaikkea lapsen oikeuksien laki ja oikeus turvaan ja rajojen ja välittämisen yhdistämiseen. Se on viesti suomalaisille perheille, että hallitus toimii lasten turvallisuuden ja sisäisen turvallisuuden [Puhemies koputtaa] vahvistamiseksi. — Kiitos tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

17.26 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lastensuojelun kokonaisuudistusta on odotettu pitkään, ja sitä ei nyt vielä tässä saada, vaan tämä on ensimmäinen osa.

Oma huoleni koskee sitä, että tässä ei nyt kuitenkaan riittävästi lähdetä ratkaisemaan niitä isoja ongelmia, joita meillä taustalla on — riittämättömät resurssit ja repaleinen lainsäädäntö — vaan tässä lähdetään liikkeelle kurin ja kontrollin lisäämisestä, kun samaan aikaan tiedetään, että hyvinvointialueet kamppailevat isojen ongelmien äärellä, mitä tulee vaikka ennaltaehkäiseviin palveluihin ja muihin tällaisiin ei-lakisääteisiin palveluihin tai kevyempiin palveluihin, joilla kuitenkin tulisi pystyä estämään se raskaampien palveluiden tarve.

Nyt meillä on vielä tulossa sosiaalihuoltoon ne sadan miljoonan euron leikkaukset. Ei vielä tiedetä, mihin se johtaa, mutta voi olla, että hankaloittaa lastensuojelun tilannetta entisestään. Toivoisinkin, että kiirehdyttäisiin myös sitä kokonaisuudistusta, jotta päästäisiin pureutumaan tämän raskaan lastensuojelun tarpeiden taustalla oleviin syihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.27 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, lopultakin. Kiitos. Nimittäin tätä jos jotakin on odotettu. Omalla poliisiurallani muistan kymmeniä kertoja niitä hatkanuorten kiinni ottamisia, joissa kahden tunnin päästä tuli seuraava tehtävä ja ilmoitettiin, että se on jälleen karannut — he eivät voineet pitää eivätkä voineet tehdä mitään. Lopultakin voimme tehdä jotain.

En usko sinänsä, että poliisi tulisi jatkossa jotenkin estämään virka-apun antamisen. Jos sille on tarvetta, niin kyllä poliisi antaa virka-apua. Uskon, että se huoli on sinänsä aiheellinen.

Yksittäinen esimerkki: Eräällä tehtävällä huostaanotettu oli tallentanut henkilökunnan pankkikortit. Hän oli aikaisemmin tehnyt petosrikoksia netissä, ja ehdotimme, että eikö sitten yöksi voisi ottaa kännykät ja tabletit pois — ei voi. Pitää lapsella olla kuulemma oikeus koko yö katsella kännykkää tai tablettia tai tietokonetta jopa tässäkin tapauksessa. Tämä ehkä kuvastaa parhaiten sitä, miten hampaaton yhteiskunta on tähän asti ollut. Rajat ovat rakkautta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

17.29 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kaisa Juusolle tämän tärkeän lakiuudistuksen valmistelusta ja esittelystä.

Lastensuojelulain uudistus on välttämätön niin lasten kuin myös työntekijöiden turvallisuuden vuoksi. Käsiteltävä lakipaketti antaa sijaishuollon yksiköille vihdoinkin lisää työkaluja, joita kentällä on kaivattu jo vuosia. Monet sijoitetut nuoret ovat moniongelmaisia. Työntekijät kohtaavat tilanteita, joissa heidän oma henkensä voi jopa olla vaarassa. Nykyisellään kasvatuksellisten ja lasten turvallisuuden suojaamiseen tarvittavien keinojen käyttö on lain puitteissa miltei olematonta. Kotiseudullani Pohjois-Pohjanmaalla on lähivuosi-na surmattu kaksi työntekijää hatkaan pyrkineiden nuorten toimesta.

Lakiuudistus vahvistaa myös muun muassa kiinnipidon ja henkilötarkastuksen sääntelyä ja lisää kasvatuksellisten keinojen käyttöä, antaa oikeuden käyttää kameravalvontaa ja helpottaa virka-apun saamista poliisilta. Lain tavoite on yksinkertainen mutta elintärkeä:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

estää karkaamiset, suojella nuoria päihteiltä ja rikoksilta sekä turvata työntekijöille oikeus tehdä heidän tärkeää lastensuojelutyötänsä ilman pelkoa. Vuosittain karkaamisia on vajaa 4 000, ja kyse on todella isosta ongelmasta.

Lakiuudistus on ajankohtainen ja myös välttämätön. [Puhemies koputtaa] Vielä on tarvetta muutamille uudistuksille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä edustaja Marttila, ja sitten ministerillä on vastauspuheenvuoro. Olkaa hyvä.

17.30 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan nämä uudistukset ovat monin tavoin tarpeellisia, kunhan ne tehdään riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Otin oikeastaan toisen puheenvuoron sen vuoksi, että halusin nostaa vielä pienen joukon hatkassa olevia nuoria, nimittäin heidät, jotka sattuvat täysi-ikäistymään hatkassa olonsa aikana. Tällöin käsittääkseni virka-apupyynnökin on lakannut automaattisesti ja on vaara, että nämä nuoret vain katoavat viranomaisten tietokannasta tai putoavat kaikkien verkkojen läpi. Monella näistä nuorista voi tosiaan kuitenkin olla oikeus lastensuojelun jälkihuoltoon täysi-ikäistymisensä jälkeenkin, ja toivon, että valiokuntakäsittelyssä paneudutaan vielä siihen, miten voimme ottaa paremmin koppia myös näistä nuorista, vaikka he 18 vuotta sattuvat täyttämään.

Nämä hatkassa olevat lapset ovat tosiaan jopa suuremmassa vaarassa kuin ennen sijoitustaan, ja sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että näihin toimiin puututaan, mutta vielä tärkeämpää, että puutumme niihin juurisyihin lastensuojelutarpeen taustalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

17.31 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille keskustelusta ja kysymyksistä.

Voimankäyttökoulutuksesta tuli kysymyksiä. Tässä määritellään voimankäyttöä siten, että vain välttämätön voimankäyttö on sallittua. Sen tulee olla suhteutettua lapsen ikään ja käyttäytymiseen kokonaisarvion perusteella. Laissa ei ole säädetty sitä, miten työntekijöitä koulutetaan tähän voimankäyttöön, vaan työnantaja vastaa siitä osana täydennyskoulutusta.

Paljon kysymyksiä tuli myöskin siitä lastensuojelulain toisesta vaiheesta, mikä on tällä hetkellä valmistelussa. Tavoitteena on nimenomaan lisätä varhaista tukea. Itse en käyttäisi sanaa ”puuttuminen” vaan mieluummin ”varhaista tukea”, ”varhaista apua” perheille jo hyvin aikaisessa vaiheessa, kun se tarve tulee, jotta voidaan välttää nämä sijoitustoimenpiteet, ja tehdään yhteistyötä perheiden kanssa ja autetaan sitä perhettä, koska ajattelen, että auttamalla perhettä autamme lapsia.

Henkilöstömitoitus hatkan aikana: Se on tulossa kakkospaketissa. Tässä ei tällä hetkellä ole siihen liittyviä määräyksiä. Joku teistä siitä kysyi. Samoiten jälkihuoltoonuria ei nyt tässä vaiheessa ole huomioitu. Toki voidaan miettiä, onko siinä kakkospaketissa mahdollisuutta tätä jollakin tavalla huomioida. Ongelmahan siinä on se, että he ovat täysi-ikäisiä ja jälkihuollon piirissä.

Oikeastaan voisin lopettaa tämän edustaja Lehtisen toteamukseen, että rajat ovat rakkautta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme puhujalistalle. Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

17.33 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Kaisa Juusolle vielä kerran asian esittelystä ja valmistelusta.

Lastensuojelulakia uudistetaan kahdessa vaiheessa, ja nyt on kyseessä lakiuudistuksen ensimmäinen paketti. Lastensuojelulakiin on kaivattu jo pitkään uudistusta, joka vastaisi tämän päivän tarpeita ja haasteita. Käsittelyssä olevalla esityksellä vahvistetaan sijaishuollossa olevien lasten suojelua sekä lisätään turvallisuutta alaikäisen lapsen kasvuun ja kehitykseen. Lisäksi lailla annetaan paremmat työkalut lastensuojeluyksiköissä työskenteleville. Nykyisellään kasvatuksellisten keinojen käyttö on lain puitteissa miltei olematonta. Tänä päivänä sijoitetut nuoret ovat usein moniongelmaisia, ja hoidollisen tuen lisäksi tarvitaan myös arkirytmi ja riittävän tiukat rajat.

Lakia tarvitaan myös siksi, että turvallisuus taataan myös työntekijöille, jotka usein joutuvat jopa fyysisen väkivallan kohteeksi. Kotiseudullani Pohjois-Pohjanmaalla on lähivuosina surmattu kaksi työntekijää hatkaan pyrkineiden nuorten toimesta. Tämä esitys tarttuukin erityisesti lasten ja nuorten turvallisuuden sekä yhteiskunnan järjestyksen kannalta kriittisiin ongelmiin, kuten karkaamisiin sijoituspaikasta, tuttavallisemmin hatkoihin, sekä nuorisorikollisuuteen ja päihdeongelmiin.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2024 tilaston mukaan 7—15 prosenttia sijaishuollossa olevista lapsista poistuu luvatta yksiköistä. Tämä on erittäin haitallista lapsen turvallisen ja terveellisen kasvun ja kehityksen kannalta. Usein nämä karkailevat nuoret hakeutuvat väärään seuraan, kuten aikuisten huumekämppeihin. Näissä olosuhteissa hatkanuorelle usein tarjotaan majoittumisen lisäksi päihteitä, kuten alkoholia, lääkkeitä, tupakkatuotteita ja muita huumausaineita, myöskin peukkua. Yksi viikonloppu vietettynä tällaisessa ympäristössä on aiheuttanut monille nuorille vakavia seurauksia, kuten koukuttumista päihteisiin sekä joutumista väkivallan tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi, jopa joukkoraiskaamisen kohteeksi. Lisäksi moni hatkanuori syyllistyy hatkareissullaan päihteiden käytön lisäksi erilaisiin muihin rikoksiin, kuten myymälävarkauksiin, moottorikulkuneuvon käyttövarkauksiin ja ryöstöihin. Valitettavasti yhä useampi nuori kantaa mukanaan myös erilaisia astaloita, kuten teräaseita, nyrkkirautoja tai muita toisen vahingoittamiseen soveltuvia välineitä. Alaikäinen hatkalainen on siis täysin heitteillä karkumatkallaan.

Muuttuneen ympäristön ja digimaailman syntyneen sukupolven perhekeskeisyys on muuttunut. Myös perheiden eriarvoisuus näkyy lasten ja nuorten elämässä. Selkeästi on näkyvissä se, että liian monessa perheessä perheen yhteinen aika on vähäistä tai sitä ei ole ollenkaan. Arkirytmi on myös kadonnut monilta osin, ja vanhemmuus on kärsinyt inflaation auktoriteetin osalta. On myös puhuttu paljon lasten oikeuksista, mikä tietenkin on tärkeää, mutta asia onkin sittemmin kääntynyt pääläelle. Tämän vuoksi vanhemmuus on kokenut muodonmuutoksen. Yhtä lailla pitää puhua vanhempien vastuusta ja velvollisuuksista sekä vanhempien oikeuksista esimerkiksi asettaa turvalliset rajat lapsille ja alaikäisille nuorille ja huolehtia niistä. Tämä on aitoa välittämistä. Nuoret tarvitsevat rajat, jotka luovat turvallisuutta. He tarvitsevat erityisesti läsnä olevaa ja kuuntelevaa aikuista kasvusaan. Vanhempien tukea tarvitaan, ja vanhemmat tarvitsevat rohkeutta vanhemmuuteen. Osalle nuorista sijoitusyksikön henkilökuntaan kuuluvat voivat olla ainoita vanhempia.

Arvoisa puhemies! Lastensuojelulain muutosesityksen keskeisiä kohtia:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Esityksessä esitetään suljetun, kuntouttavan laitospalvelun perustamista. Tällaiseen voitaisiin sijoittaa 12 vuotta täyttänyt, joka aiheuttaa vakavaa vaaraa itselleen tai muiden turvallisuudelle käyttäen väkivaltaa tai tehden muita rikollisia tekoja ja jolle sijoitus arvioidaan välttämättömäksi alaikäisen itsensä ja muiden turvallisuuden suojelemiseksi. Samoin esitetään erityisen huolenpidon eli EHO-jaksojen pidennystä erityisillä syillä, jolloin kokonaiskesto olisi enintään 180 vuorokautta nykyisen 90 vuorokauden sijaan.

Yhteydenpidon rajoittaminen: esitetään muutoksia, joilla pyritään mahdollistamaan si-
jaishuollossa olevien lasten nykyistä parempi suojeleminen.

Kameravalvonta: uudessa säännöksessä osoitetaan perusteet kameravalvonnan käytölle.

Henkilötarkastus: Kiinnipitämisen ja kuljetuksen turvaamiseksi lapselle on mahdollista tehdä henkilötarkastus esineiden ja aineiden poisottamiseksi. Henkilötarkastuksen toteuttaminen on mahdollista myös metallinilmaisimia käyttäen.

Kiinnipitäminen säädettäisiin uutena kiinnipitämisinä lapsen luvatta laitoksesta poistumisen estämiseksi. Nyt on myös mahdollisuus kiinniottoon laitoksen ulkopuolella.

Telepaikannuksen kynnyksestä madalletaan. Poliisin virka-apupyynnön voisi sosiaalihuollon viranomaisen lukuun tehdä myös laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva, kun yksikön henkilökunta kuitenkin itse etsii lasta.

Kasvatuksellisten keinojen käyttöä laajennetaan. Lapselta tulee ottaa pois myös esineet, joiden hallussapito on muussa laissa kielletty tai jotka voivat väärinkäytettynä vaarantaa turvallisuutta. Myös älylaitteet on otettava lapselta pois, jos niiden käyttö vaarantaa lapsen etua. Tästä esimerkkinä 13-vuotias tyttö sijoitusyksikössä myi itsestään alastonkuvia ja tienasi toistakymmentätuhatta rahaa.

Arvoisa puhemies! Nämä kaikki lainsäädäntöuudistukset ovat erittäin tärkeitä, koska hatkanuoret ovat heitteillä ja altistuvat monenlaisten rikosten kohteeksi. Lisäksi tämä antaa tarpeellisia työkaluja sijoitusyksikön henkilökunnalle lasten ja nuorten suojelemiseksi. Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

17.39 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Nyt vihdoinkin hatkanuoren saa ottaa kiinni. Tähän saakka lastensuojelulaitoksen työntekijällä on ollut velvollisuus etsiä hatkaan lähtenyt nuorta, mutta kenelläkään ei ole ollut todellisia toimivaltuuksia ottaa karkuria kiinni, jos nuori ei vapaaehtoisesti halua palata. Onneksi tämä järjetön epäkohta nyt vihdoinkin korjataan.

Lastensuojelulain uudistaminen on massiivinen prosessi, joka toteutetaan kahdessa vaiheessa. Eduskunta on nyt saanut käsiteltäväkseen niistä tämän ensimmäisen. Sen tavoitteena on mahdollistaa lastensuojelun viranomaisille ja lastensuojelulaitosten työntekijöille todelliset toimivaltuudet tehdä työtään. Erityisesti tämä koskee hatkanuorten kiinniottamista ja palauttamista.

On tärkeää, että tähän nyt puututaan, sillä hatkaaminen on nuorille todetusti äärimmäisen vaarallista. He joutuvat näillä hatkamatoillaan rikosten uhriksi ja tekemään itse rikoksia. Järkyttävän moni joutuu kokemaan seksuaalista väkivaltaa. Tytöistä 29 prosenttia on kertonut tulleen raiskatuksi. Kuinka moni sitten on tullut raiskatuksi mutta ei kerro siitä? Jos hatkoja on arviolta lähes 4 000 vuodessa, niin tämä tarkoittaa hirvittävää määrää lisää traumoja ja kärsimystä muutenkin jo erityisen haavoittuvassa asemassa oleville nuorille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Tämän vuoksi lakiin lisätään nyt aivan uusi pykälä, joka antaa lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökunnalle sekä perhekodista karanneen nuoren kohdalla toimivaltaiselle sosiaalihuollon viranhaltijalle laajat ja selkeät oikeudet ottaa nuori kiinni, pitää hänestä kiinni, tarkistaa, ettei hänellä ole vaarallisia esineitä, sekä tarvittaessa käyttää voimaa tai pyytää poliisilta virka-apua. Nämä muutokset toteuttavat kesällä jättämäni toimenpideoitteiden pääkohdat, mikä on erittäin hienoa.

Mahdollisuus saada poliisilta virka-apua tekee avun antamisen poliisille velvoittavammaksi. Tämänhetkinen ongelma on ollut se, että poliisi ei useinkaan ole ollut halukas toimimaan, koska — niin käsittämätöntä kuin se onkin — poliisilla ei ole ollut kiinniotto-oikeuksia edes tilanteessa, jossa nuoren olinpaikka on jo tiedossa, jos lasta ei ole sosiaalityöntekijän toimesta etsintäkuulutettu. Nyt onneksi tähän puututaan. Itse olen lisäksi esittänyt poliisille erillistä erikoistunutta ryhmää näihin suurimpiin kaupunkeihin hatkanuorten tehokkaampaa etsimistä ja kiinniottoa varten.

Huomattavaa parannusta tulee myös siihen, että jos lapsen katsotaan olevan akuutissa vaarassa, sijoittajahyvinvointialue voi jatkossa pyytää hätäkeskukselta lapsen puhelimen sijaintitiedot matalammalla kynnyksellä kuin aiemmin. Hätäkeskuksen tulee näissä pyynnöissä luottaa sijoittajahyvinvointialueen arvioon siitä, onko nuori vaarassa. Esimerkiksi jos nuorella on päihiteidenkäyttötaustaa, on perusteltua olettaa, että nuori sekaantuu päiheteisiin myös kyseisen hatkamatkan aikana, jolloin hätäpaikannus olisi perusteltu tapa saada mahdollisimman nopeasti tämä nuori turvaan.

Arvoisa puhemies! Lastensuojelulain uudistuksessa luodaan myös täysin uusia palveluita, jotka tähtäävät kaikkein vaikeimmin väkivallalla ja rikoksilla oireilevien nuorten auttamiseen. Näiden uusien suljettujen kuntouttavien yksiköiden perustaminen pyrkii vastaamaan lisääntyneeseen nuoriso- ja jengirikollisuuteen sekä huumeiden käyttöön. Palvelut on tarkoitettu yli 11-vuotiaille, eivätkä ne saa olla yksityisen toimijan järjestämiä.

Usein sijoitetuilla lapsilla on jonkinlaisia mielenterveys- ja päihdeongelmia. Heille tulee aina varmistaa tarvittava apu sijoituspaikasta riippumatta. Lainsäädäntöön tullaankin lisäämään maininta niin kutsuttujen hybridiyksiköiden alueellisesta järjestämisvelvollisuudesta. Sen myötä kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla tulisi olla vähintään yksi lastensuojelun yksikkö, jonne yliopistosairaalan erikoissairaanhoidon tarjoaa psykiatrian avopalvelua ja tukea.

Arvoisa puhemies! Lastensuojelun tehtävä on suojella lapsia. Tämä valitettavasti ei ole aina toteutunut, mutta tämän lakiuudistuspaketin myötä tilannetta saadaan vietyä merkittävästi parempaan suuntaan. Suuri kiitos ministeri Kaisa Juusolle tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.45 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Haluan itsekkin aivan aluksi kiittää ministeri Juusoa vielä tämän esityksen tuomisesta tänne eduskuntaan. Tämä on todella tärkeä esitys, ja ajattelen, että myöskin nämä keskustelut, tämä lähetekeskustelu ja muu tätä asiaa seuraava keskustelu, ovat todella tärkeitä.

Tuossa debattipuheenvuorossani jo nostin esille myöskin ennaltaehkäisevän työn merkityksen, ja moni muukin sitä puheenvuoroissaan sivusi. Onkin äärimmäisen tärkeää, että edelleen jatkamme myöskin näiden ennaltaehkäisevien palveluiden kehittämistä ja parantamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Viime kaudella oli tärkeä askel se, että lapsiperheiden kotipalvelun saatavuutta lain tasolla parannettiin, mutta edelleenkin sen saatavuudessa on isoja ongelmia eri puolilla Suomea. Tässä meidän pitää pystyä parempaan niin, että hyvinvointialueet tarjoavat lapsiperheille kotipalvelua ennaltaehkäisevästi. Asiahan on juuri niin, niin kuin moni on sanonutkin, että kun ennaltaehkäisevät palvelut toimivat, niin se sitten vähentää näiden raskaampien ja kalliimpien palveluiden, kuten lastensuojelun, tarvetta.

Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että nyt korjataan näitä lain puutteita, joista on täällä eduskunnassakin paljon puhuttu. Onhan se aivan käsittämätöntä, että siellä lastensuojelun ammattilaisilla ei ole ollut riittäviä välineitä turvata lapsen elämä ja parantaa hänen turvallisuuttaan, esimerkiksi kun on kyse näistä hatkanuorista. Heitä on todella paljon, ja itse kukin meistä on joutunut vaikkapa mediastakin kuulemaan ja lukemaan ikäviä uutisia siitä, miten näitä hatkanuoria on käytetty hyväksi ja miten he ovat joutuneet todella, todella hankaliin paikkoihin, kun he ovat sieltä sijaishuollosta karanneet.

Arvoisa puhemies! Lapsi tarvitsee rajoja ja rakkautta, ja aikuisen on ilman muuta uskallettava ja myöskin pystyttävä laittamaan lapselle tarvittaessa rajat. Sitä lapset ja nuoret tarvitsevat. Nykyaikana tuntuu, että on aika paljon sellaista ajattelua, että ikään kuin tällainen rajattomuus olisi lapselle ja nuorelle jotenkin hyväksi. Mutta se ei ole kenellekään lapselle hyväksi, että hänellä ei ole elämässään rajoja, vaan kyllä ne rajat pitää pystyä laittamaan myöskin lastensuojelussa ja usein aivan erityisesti siellä, kun siellä on lapsia ja nuoria, joilla on isoja haasteita omassa elämässään ja vakavia oireita ja jotka voivat vahingoittaa paitsi itseään myös muita, jos heille ei niitä rajoja pystytä laittamaan.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä karkuteilla olevan lapsen liittymän tai päätelaitteen sijaintitiedot voidaan saada nykyistä nopeammin. Tämä on hyvä, että tämä korjataan, ja myöskin se, että uusi pykälä mahdollistaa lapsen kiinnioton palauttamistarkoituksessa ja lapselle voidaan tehdä henkilötarkastus kiinnipitämisen ja kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi. Tämä esitys myöskin tehostaa hyvinvointialueiden poliisin ja Häätokeskuslaitoksen yhteistyötä, kun vastuunjako selkenee.

Arvoisa puhemies! Lasten suojeleminen on meidän aikuisten tehtävä, ja se on yksi suomalaisen yhteiskunnan ydintehtäviä. Lainsäädännön tulee olla semmoista, että aikuisella on tarvittaessa mahdollisuus puuttua, jos lapsi tekee sellaista, mikä vahingoittaa häntä itseään tai muita. Pitäisi olla aivan itsestäänselvyys, että esimerkiksi kännykän voi ottaa lapselta pois — hyvä, että tätä asiaa nyt tässä lainsäädännössä selkeytetään.

Tämä uudistus on erittäin hyvä ja tarpeellinen, ja uskon, että valiokunnassa tätä tarkastellaan perusteellisesti ja katsotaan näitä erilaisia mahdollisia ongelmakohtiakin, joita tähän liittyy. Kyseessä on laaja uudistus, ja on varmasti fiksua myöskin, että tämä nyt tuodaan eri osissa tänne eduskuntaan. Nyt on tämä ensimmäinen niin sanottu paketti meillä käsittelyssä. Uskon, että tämä on koko maalle hyväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.49.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.02.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 3 ja siitä keskustelua. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.03 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lastensuojelulainsäädännön uudistaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa. Tämä nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys toteuttaa uudistamisen ensimmäistä vaihetta. Tässä esityksessä toteutetaan hallitusohjelman mukaiset muutokset, joiden tavoitteena on varmistaa riittävät keinot lapsen erityisen suojelun turvaamiseksi sijaishuollon aikana.

Lastensuojelulainsäädännön uudistaminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua kansallista palvelureformia, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelulainsäädäntöä sekä siihen liittyvää ohjausta on tarkoitus uudistaa vastaamaan soterakenteita ja valtakunnallisia sote-tavoitteita. Kansallisessa palvelureformissa uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapoja, ja tavoitteena on muun muassa vahvistaa ennalta ehkäisevää tukea ja sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota sekä varmistaa palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus.

Juuri tämä mainittu ennalta ehkäisevä tuki on erityisen tärkeää. Siitä puhutaan paljon, ja ennalta ehkäisevän tuen tarve ymmärretään puheissa. On kuitenkin niin, että kaikella päätöksenteolla on vaikutuksensa niin lapsiin, nuoriin kuin kokonaisuudessaan lapsiperheisiin. Tämänhetkinen tilanne maassamme on omiaan lisäämään lastensuojelun tarvetta. Lapsiperheköyhyyden lisääntyminen lisää lastensuojelun tarvetta. Köyhyys on kansainvälisten tutkimusten mukaan yhteydessä lastensuojelutoimenpiteiden tarpeeseen, ja lapsiperheköyhyys voi heikentää lasten terveyttä, mielenterveyttä ja koulutusta.

Arvoisa rouva puhemies! Puhuttaessa lastensuojelusta ja huostaanotoista on tärkeää hahmottaa se, mistä koko lastensuojelulaissa on kyse. Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Tavoitteena on varmistaa lapsen etu oikeudet huomioon ottaen, ja lain avulla pyritään turvaamaan lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut ja tukitoimet riittävän ajoissa. Lain tehtävänä on myös tukea vanhempia ja huoltajia lapsen kasvatuksessa ja ehkäistä sekä puuttua ongelmiin varhain.

Jälleen puhutaan ennaltaehkäisevyyden tarpeesta, kun puhutaan perhetuesta. On selvää, että tarpeeksi tehokkaalla ennakoivalla perhetuella saadaan esimerkiksi huostaanottoja vähennettyä. Tämä vastuu on hyvinvointialueilla ja osaltaan tietysti kunnilla. Ennakoidun perhetuen tarve tulee tunnistaa ihan siellä lapsen neuvolavaiheessa, ja myös varhaiskasvatuksen rooli on suuri.

Huostaanotto voi olla perheelle ja lapselle tragedia. Se voi myös olla oikein tehtynä lapsen pelastus. Meidän yhteiskuntamme tulee pystyä tunnistamaan juuri se aito tarve, jossa huostaanotto ei saa olla koskaan turha ja toisaalta yhtään ehdottoman tärkeää huostaanottoa ei jäisi tekemättä.

Vuoden 2024 lopussa huostassa olleista lapsista 9 400 eli 53 prosenttia oli perhehoidossa. Heistä 1 059 lasta eli 14 prosenttia oli sijoitettu sukulais- tai läheisperheisiin. Hyvinvointialueilla oli vuonna 2024 toimeksiantosopimus 4 900 perheen kanssa. Näistä 900 perhettä eli 18 prosenttia oli lapsen läheis- tai sukulaisperheitä, eli läheis- tai sukulaisperheeseen sijoitettujen lasten määrä on suhteellisen pieni. Tähän haluaisin kiinnitettävän huomiota viimeistään lastensuojelulain toisen vaiheen päivityksessä. Mitkä ovat ne tarpeet ja mahdollisuudet sen suhteen, että lapsen kohdalla huostaanotto tapahtuisi mahdollisuuksien mukaan ensisijaisesti läheis- tai sukulaisperheeseen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Tiedän oman kokemuksen kautta, että se on lapselle hyvä vaihtoehto huostaanoton kohdalla. Tulin yhdeksänvuotiaana huostaanotetuksi isovanhemmilleni, ja se muutti elämäni täysin — onneksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.07 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Äärimmäisen tärkeä lastensuojelulain uudistus on käsittelyssä, sen ensimmäinen osa. Lastensuojelulain uudistus on välttämätöntä lasten turvallisuuden vahvistamiseksi sijaishuollossa. Nykytilanne, jossa jopa 15 prosenttia lapsista poistuu luvatta laitoksista, altistaa heidät vakaville riskeille, väkivallalle, päihteille, rikoksille ja hyväksikäytölle. Nykyiset toimivaltuudet eivät riitä nopeaan reagointiin, ja siksi tämä hallituksen esitys tuo tärkeitä muutoksia.

Paikantamisen ja kiinnioton helpottaminen, selkeämmät rajoitustoimenpiteet sekä poliisin virka-avun tarkempi määrittely parantavat viranomaisten kykyä toimia nopeasti ja lapsen edun mukaisesti. Uusi suljettu kuntouttava laitospalvelu tarjoaa tiukan mutta kuntouttavan ratkaisun vakavasti oireileville yli 12-vuotiaille nuorille, ja erityisen huolenpidon jaksojen pidentäminen mahdollistaa pitkäjänteisemmän hoidon.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys huomioi myös lapsen oikeudet. Vaikka rajoitukset, kuten viestintälaitteiden poisotto, herättävät eettisiä kysymyksiä, lapsikuulemiset osoittavat, että turvallisuus on lasten itsensäkin mielestä ensisijainen. Lisäksi viranomaisten yhteistyö hyvinvointialueiden, poliisin ja hätäkeskuksen välillä tulee tämän esityksen myötä tehostumaan, mikä parantaa kokonaisvaltaista toimintakykyä.

Tämä lakiesitys vastaa kansalaisten ja toimijoiden huoleen nuorten syrjäytymisestä, rikollisuudesta ja päihdeongelmista. Se vahvistaa lastensuojelun kykyä puuttua ajoissa ja vaikuttavasti. Tämä esitys tuo tukea kentälle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

19.09 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri sekä hyvät kansamme edustajat! Käsittelemme hallituksen esitystä lastensuojelulain muuttamiseksi. Tämä lakimuutoksen ensimmäinen kokonaisuus pyrkii osaltaan vahvistamaan sijaishuollossa olevien lasten suojelua ja turvallisuutta erityisesti niin sanottujen hatkojen eli luvattomien poissaolojen osalta. Esitys tuo tullessaan uusia toimivaltuuksia ja palvelumuotoja, kuten kuntouttavan suljetun laitospalvelun ja lastensuojelupsykiatrian hybridiyksiköt, sekä selkeyttää rajoitustoimenpiteitä ja viranomaisten toimintaa.

Nykyinen lastensuojelulaki on ollut voimassa jo pitkään. Yhteiskuntamme on muuttunut monella tapaa. Perhemalli, kasvatusympäristöt ja kriisitilanteet, myös turvallisuuteen liittyvät haasteet, ovat monimuotoistuneet. Lastensuojelun viranomaisyhteistyö, kiireelliset sijoitukset, huostaanotto ja valvonta kaikki vaativat selkeyttä ja toimivuutta. Hallituksen esitys pyrkii vastaamaan näihin tarpeisiin.

Vuoden 2024 tietojen mukaan jopa 7—15 prosenttia sijaishuollossa olevista lapsista poistuu luvatta. Hatkat altistavat lapset esimerkiksi väkivallalle, päihteille, rikoksille ja hyväksikäytölle. Ihan liikaa saamme lehdistä lukea näistä tapauksista. Sijaishuollon lapset ovat usein helppoja kohteita seksuaalirikollisille, ja näillä hatkoilla voi pahimmillaan olla todella kova hinta. Elinikäiset traumat, mielenterveydelliset haasteet ja niin edelleen ovat järkyttäviä juttuja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Nykyiset toimivaltuudet ovat riittämättömiä nopeaan reagointiin. Paikannus ja kiinniotto ovat haasteita. Niiden pitäisikin onnistua niin nopeasti, että mitään pahaa ei ehtisi tapahtumaan. On epäonnistuminen hyvinvointiyhteiskunnaltamme, jos emme kykene suojelemaan näitä haavoittuvassa asemassa olevia lapsia. Vaaralliseen käytökseen on voitava puuttua hanakammin. Lapsi ei aina omaa parastaan ymmärrä.

Arvoisa puhemies! Esitys vastaa kasvavaan huoleen nuorten syrjäytymisestä ja rikollisuuden lisääntymisestä erityisesti alle rikosvastuikäisten osalta. Yksi hyvä uudistus on suljettu laitospalvelu, joka tarjoaa kuntouttavan ratkaisun vakavasti oireileville yli 12-vuotiaille nuorille. Palvelu on tarkoitettu nuorille, jotka vaarantavat itsensä tai muiden turvallisuuden väkivallalla tai rikoksilla. Myös erityinen huolenpito on hyvä lisäys lakiin.

Perussuomalaisen sloganien siteeraten: lapsillakin pitää olla ”jotain rajaa”. Aina vanhemmat eivät ole rajoja pystyneet tarjoamaan, ja joskus yhteiskunnan pitää ne voida asettaa. Se on paitsi lapsen turvallisuuden myös kehityksen kannalta hyvin myönteistä. Meillä on käyty keskustelua vanhempien vastuullisuudesta lastensa kasvatustyössä. Työssäni on tullut tutuksi se seikka, että jos poliisiviranomainen on ensimmäinen henkilö, joka kertoo lapselle oikean ja väärän sekä asettaa rajoja, vastuullinen vanhemmuus on ollut pahasti kahteissa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni tärkeä nosto esityksestä on tämä paikantamisen kynnys. Lapsen päätelaitteen sijaintitiedot tulisi saada nopeammin, mikäli on syytä epäillä, että nuori käyttää esimerkiksi päihteitä, on tekemässä jotakin rikollista tai on vaarassa joutua rikoksen uhriksi itse. Tämän esityksen mukaan hyvinvointialue voisi pyytää hätäkeskusta paikantamaan nuoren puhelimen kiireellisenä tukipalveluna. Tämä ei vaatisi edes kirjallista päätöstä. Myös esimerkiksi kiinnioton, kiinnipitämisen, voimakeinojen ja henkilötarkastuksen toimivaltuuksia lisätään.

Kaiken kaikkiaan pidän pakettia erittäin onnistuneena. Kiitos ministeri Juusolle asian esittelystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto, poissa. — Edustaja Viitala.

19.14 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Lastensuojelun piirissä olevat lapset ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa yhteiskunnassamme, joten heistä huolehtiminen on ilman muuta erittäin tärkeää. Esityksen tavoitteena on muun muassa varmistaa riittävät keinot lapsen erityisen suojelun turvaamiseksi sijaishuollon aikana sekä laajentaa lastensuojeluviranomaisten toimintavaltuuksia. Taustalla on lastensuojelulainsäädännön suurempi uudistustarve, johon hallitukselta on tulossa vielä toinenkin lakiesitys.

Tarvitsemme myös toimia, joilla voidaan vastata kasvaneeseen alaikäisten rikollisuuteen. Onkin tärkeää, että lastensuojelun työntekijöillä on riittävät toimivaltuudet lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaamiseksi kaikissa tilanteissa. On kuitenkin tärkeää, että esitys käsitellään myös valiokunnassa hyvin perusteellisesti, ja perustusvaliokunnan kannakin tässä kannattanee kysellä, koska perusoikeuksia rajoittavia kohtia löytyy. On tärkeää, että lastensuojelulla on monipuolisia ja riittäviä keinoja lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaamiseksi, mutta myös lasten perusoikeuksien rajoittamisen kanssa on oltava hyvin tarkkana. Perusoikeuksien toteuttamista rajaavien toimivaltuuksien ja toimien tulee aina olla tarkkaan harkittuja ja oikeasuhtaisia.

Arvoisa rouva puhemies! Korvaavien palveluiden uudistamisen lisäksi me tarvitsemme kuitenkin myös entistä parempaa ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista puuttumista las-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

ten ja perheiden ongelmiin. Toimiva ennaltaehkäisy on aina inhimillisintä mutta myös taloudellisesti järkevintä toimintaa. Lastensuojelulainsäädännön uudistamisen lisäksi tarvitsemme entistä parempaa ennaltaehkäisevää toimintaa kokonaisuudessaan lasten, nuorten ja perheiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Peräänkuulutan vielä tässä vaiheessa iltaa ongelmien juurisyihin paneutumista, eli yhteiskunnan laajat monet ongelmat monesti johtavat siihen, että päädytään näihin lastensuojelun tarpeisiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.16 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Hallitus uudistaa lastensuojelulainsäädännön, ja uudistaminen toteutetaan kahdessa vaiheessa. Tämä lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys toteuttaa uudistamisen ensimmäistä vaihetta. Lastensuojelulainsäädännön uudistamisen toista vaihetta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle noin vuoden päästä.

En yleensä eduskuntatyössäni juurikaan keskity sosiaali- ja terveysvaliokunnan asioihin, mutta poikkeuksiakin on. Lastensuojelu on yksi niistä aiheista. Olen itse järjestänyt eduskunnassa viime kaudella useampia yleisölle avoimia lastensuojeluiltoja, joissa on keskusteltu lastensuojelun tilasta. Mukana paneelikeskustelussa ovat olleet allekirjoittaneen lisäksi muun muassa varatuomari Leeni Ikonen ja esittelijäneuvos Tapio Rätty. Yhteistyössä Maria Asunnan kanssa järjestin näitä, hän on myös perehtynyt tähän asiaan erittäin hyvin ja on kirjoittanut siitä jotain kirjaakin. — Tapio Rätty oli siis oikeusasiamiehen kansliasta.

Itse asiassa olen joutunut jopa uutisiin, semmoisiin vähän niin kuin minua herjaaviin uutisiin, koska totesin eduskunnan täysistunnossa vuoden 24 marraskuussa, että lastensuojelussa raskaimpia päätöksiä, kuten huostaanottoja, tekevillä työntekijöillä olisi syytä olla omia lapsia. Halusin nyt sillä nostaa sen ongelman esiin, että mielestäni nämä ovat niin vastuullisia juttuja, että sen omien lasten tuoman kokemuksen olisi hyvä olla pohjana. Se tuo myöskin semmoista elämäkokemusta ja tavallansa myöskin ohjaa sitä, että kovin nuorena niitä ei silloin tehdä, kun niitä omiakin lapsia tulisi olla. Mikään ei korvaa sitä äidin tai isän tuomaa kokemusta, kun arvioidaan, pystyykö joku perhe hoitamaan omia lapsiaan. Lastensuojeluasiat eivät siis ole minulle ihan vieraita, ja olen tätä asiaa käsitellyt jo useamman vuoden aikana. Minä nyt sanon tässä vielä omana mielipiteenäni, että minun mielestäni Suomessa tehdään liian herkästi huostaanottoja, ja samaan hengenvetoon totean, että valitettavasti niitä asioita tehdään myös toisinpäin, että lapsia ei oteta huostaan silloin, kun heidät pitäisi ottaa huostaan.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman. Tässä esityksessä toteutetaan hallitusohjelman mukaiset muutokset, joiden tavoitteena on varmistaa riittävät keinot lapsen erityisen suojelun turvaamiseksi sijaishuollon aikana. Lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutumisen varmistamiseksi selkiytetään rajoitustoimien käytön edellytyksiä sekä varmistetaan lastensuojeluviranomaisille ja sijaishuoltoyksiköille riittävät toimivaltuudet tehdä työtään.

Otin tämän puheenvuoron oikeastaan siksi, että minulle eräs lastensuojelualalla töitä tekevä kansalainen antoi palautetta lakiesityksestä pyynnöstäni — voitte siten jatkokesittelyssä sotevaliokunnassa keskustella näistä nostoista tarkemmin. Kansalaisen keskeinen huoli koski yksikön henkilökunnan oikeutta mennä omatoimisesti hakemaan lasta yksityi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

sasunnosta. Hänen mukaansa siinä saattaa syntyä vaaratilanne, kun nuoret monesti ovat hatkalla esimerkiksi päihdekämpissä. Tämä lainsäädäntö saattaa hänen mukaansa vaikeuttaa virka-avun saamista paikalle, eli huolena hänellä oli se, että poliisi voisi jatkossa pyrkiä epäämään virka-avun vetoamalla siihen, että tähän voitte itse mennä hakemaan lapsen ja ottaa lapsen kadulta kiinni. Kiinniotto-oikeuteen liittyy myös isoja riskitekijöitä. Jos lapsella on hallussaan piikki, puukko tai pyssy, ne ovat työntekijöille aika isoja riskitilanteita.

Lainaan tässä yhteydessä esityksen kohtaa otsikolla 4.2.3.4 Vaikutukset sijaishuollon henkilöstön hyvinvointiin ja perhehoitajiin: ”Esityksessä ehdotetaan kiinniotto- ja vahingonkorvauksen laajentamista lastensuojelulaitosten työntekijöille julkisiin tiloihin. Julkisessa tilassa tapahtuvan lapsen kiinnioton yhteydessä myös työntekijöihin voi kohdistua ulkopuolista uhkaa, jolloin työntekijät joutuvat puntaroimaan mahdollisuuksiaan toteuttaa kiinniotto turvallisesti suhteessa esimerkiksi mahdolliseen ulkopuoliseen väkivallan uhkaan. Näissäkin tilanteissa työntekijöiden työturvallisuustekijät tulee huomioida. Mahdolliseksi riskiksi on tunnistettu poliisin virka-avun saamisen kynnyksen nouseminen, jolla voi olla kielteisiä vaikutuksia sekä lasten turvallisuuden että työntekijöiden työturvallisuuden toteutumiseen.” Eli edellä mainittu tämän tuttavani huomio on siis aito ja todellinen. Se on tunnistettu tässä hallituksen esityksessäkin.

Toinen keskeinen huomio koski suljettuja ja hybridiyksiköitä. Hänen mukaansa ne palvelevat vain ihan pientä marginaaliosaa lapsista.

Kolmas huoli koski aikatauluja. Palautteen antaja piti lähinnä ihmeellisenä ja ihmetteli sitä, miten ihmeessä kaikki lastensuojelualan toimijat perehdytetään joka sektorilla vuodenvaihteeseen mennessä.

Arvoisa puhemies! Näihin huomioihin päätän. On hieno asia, että tämä lastensuojelulaki menee eteenpäin, ja toivottavasti saadaan se toinen osa pian myös käsittelyyn. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Garedeu.

19.23 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Nyt saa vihdoinkin puhelimen ottaa lapselta pois. Rajat ovat rakkautta, ja erityisen paljon niitä tarvitsevat sijaishuollon piirissä olevat lapset. Lastensuojelulain uudistamisen ykkösvaiheessa on korjattu erityisesti kasvatukselliseen rajoittamiseen ja hatkanuorten palauttamiseen liittyviä epäkohtia. Ruutuajan rajaamista koskeva tavoitteeni on yksi lakiin nyt kirjattavista muutoksista.

Jätin alkuvuodesta kymmenien muiden edustajien kanssa toimenpideoitteen älypuhelimien ja muiden digilaitteiden käytön rajoittamisesta sijaishuollossa. Nyt lakiin tullaan säätämään sekä lastensuojelulaitosten että perhehuollon työntekijöiden oikeuksista ottaa lapselta puhelin tai muu laite pois, mikäli lapsi käyttää sitä liikaa ja sillä on vaikutuksia vaikkapa nukkumiseen, tai jos lapsi ei muutoin lähde ulkoilemaan, tai jos on tarve puuttua peliriippuvuuteen tai lastenvälisten laitteiden kautta tapahtuvaan kiusaamiseen. Tarkoituksena on siis mahdollistaa normaalikasvatukseen kuuluva rajanveto niin, että aikuinen päättää, mikä on lapselle parhaaksi, vaikka lapsi olisi säännöistä eri mieltä.

Edelleen lakimuutos jättää kuitenkin mielestäni liikaa pelivaraa sille, kuinka paljon lapset saavat käytännössä viettää aikaa pelien ja somen ja kännykän parissa. Omassa aloitteessani rajoitusten perusteeksi ehdotetaan yhtenäisiä, valtakunnallisia ruutuajasuosituksia. THL:n ja Opetushallituksen suositusluonnoksen mukaan alle kaksivuotiailla ei tulisi olla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

lainkaan ruutuaikaa, 2—10-vuotiailla korkeintaan tunti päivässä eikä 11—13-vuotiailla-
kaan yli kahta tuntia päivässä. Sitä vanhemmille nuorille suositus tullaan laatimaan ensi
vuonna. Näiden suositusten noudattaminen olisi kaikille selkein ja lasten hyvinvoinnin
kannalta paras ratkaisu. Siksi esitänkin, että nämä tarkat ruutuaikarajat joko lisättäisiin la-
kipykäliin tai vähintäänkin alueille lähetettäisiin ohjeistus käyttää virallisia suositusaikoja
päätösten perustana. Ei voi tietenkään olla niin, että ruutuaikaa on laitoksissa rajattomasti
mutta kotona sitä sitten rajoitetaan.

Esityksessä selkiytetään kasvatuksellisten keinojen sääntelyä muiltakin osin sekä paino-
tetaan päivärytmin ylläpitämisen olevan välttämätön taito laitoksen ulkopuolisessa elä-
mässä silloin, kun aikuistutaan. Aikaisemmin lapset ovat saaneet olla ja mennä aivan liian
vapaasti laitoksissa oman tahtonsa mukaan. Tähän oli todella tärkeä puuttua. Mitään rajoja
ei ole uskallettu asettaa, koska laki on ollut hyvin epäselvä ja rajoitustoimiksi tulkitut rat-
kaisut vaativat aina vahvoja perusteluja ja hallinnollista työtä. Lakiin lisätäänkin nyt työn-
tekijöiden selkeitä yksiselitteisiä oikeuksia asettaa normaaliin perhearkeen kuuluvia sään-
töjä, kuten kotiintulo- ja nukkumaanmenoajat sekä unirytmää haittaavien esineiden, esi-
merkiksi puhelimen, pois ottaminen esimerkiksi yöksi. Näitä ei tulla laissa pitämään rajoi-
tustoimina vaan tavallisena kasvatukseen kuuluvana rajojen asettamisena, millä tuetaan
lapsen hyvinvointia ja kehitystä.

Arvoisa puhemies! Lastensuojelun tavoite on parantaa lapsen hyvinvointia sekä edistää
perheenyhdistämistä ja tavalliseen arkeen palaamista heti kun se on mahdollista. Ilman sel-
keitä rajoja sijaishuoltopaikassa nuoren on äärimmäisen vaikea saada elämänsyrystä kiini-
ni kotiutuksen jälkeenkään. Nyt tehdyt lastensuojelulain korjaukset ovat siksi tärkeä edis-
tysaskel lakikokonaisuuden kehittämiseksi siihen suuntaan, että se pystyy tosiasiallisesti
tukemaan lasten hyvinvointia asiaan kuuluvalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Nyt saa vihdoin tupakat ottaa lapselta pois. Lastensuojelun työnteki-
jät velvoitetaan ottamaan pois lapsilta sellaiset aineet, jotka ovat alle 18-vuotiailta kiellet-
tyjä. Aikaisemmin esimerkiksi tupakkatuotteita ei tarvinnut takavarikoida alaikäiseltä,
vaikka se olisikin teoriassa mahdollista tilanteissa, joissa nuori esimerkiksi konkreettisesti
nähtiin tupakka kädessä. On käsittämätöntä, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa
olevien eli sijoitettujen lasten laittomaan tupakkatuotteiden ja alkoholin käyttöön ei ole tar-
vinnut puuttua. Millaisen esimerkin se antaa lapselle yhteiskunnassa toimimisesta, jos edes
viranomaisia ei kiinnosta, noudatetaanko lakeja vai ei?

Nyt tällaisten aineiden ja tarvikkeiden pois ottaminen säädetään velvoittavaksi. Tämä
oli yhden sijoituslapsia koskevan toimenpidealoitteeni päätavoite, joten olen tähän laki-
muutokseen erittäin tyytyväinen. Samalla pykälä laajennetaan koskemaan myös avohuol-
lon sijoituksessa olevia lapsia. Sijoitetulta lapselta on jatkossa otettava pois muutkin sel-
laiset aineet ja esineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan terveyt-
tä, turvallisuutta, sijaishuoltopaikan järjestystä tai vahingoittamaan omaisuutta. Lasten hal-
lussa olevien tavaroiden ja aineiden valvontaa helpotetaan lisäämällä kasvatuksellisiin kei-
noihin oikeus vaatia lasta näyttämään, ettei hänen taskuissaan tai repussaan ole päihkeitä tai
vaarallisia esineitä. Perustellusta syystä voidaan edelleen tehdä myös henkilötarkastus ja
tilojen tarkastus näiden aineiden ja esineiden etsimiseksi. Niihin liittyen lakiin lisätään
mahdollisuus käyttää myös metallinilmaisinta.

Samoin laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökunnan toimivaltaa laajennetaan koskemaan
luottamuksellisen viestin tarkastamista silloin, kun on perusteltu syy epäillä, että lähetys si-
sältää vaarallisia aineita tai esineitä — erittäin hyviä ja oleellisia lisäyksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2025 vp

Erikseen annetaan myös selkeämmät oikeudet puuttua lapsen rahojen käyttöön, jos hän niiden avulla todennäköisesti jatkaisi itselleen tai muille vaarallista käyttäytymistä, esimerkiksi ostaisi huumeita. Valitettavasti vielä ei säädetty sitä, että nuorelle ei kertyisi käyttövaroja hatkassaolon ajalta, kuten olen itse esittänyt. Jos hatka on ollut pitkä, nuori saa palattuaan kuin palkinnoksi suuren summan sen aikana kertyneitä niin kutsuttuja viikkorahoja. On hyvin todennäköistä, että nuori sitten käyttää näitä rahoja esimerkiksi uuden hatkareissun järjestämiseen. Tämän lisäämistä lakiin olisi mielestäni vielä syytä harkita. [Puhemies koputtaa] Nyt hallituksen esityksessä ainoastaan selkiytetään mahdollisuutta ottaa pois lapsella olevat rahat ja maksuvälineet, jos joko lapsi itse tai joku muu henkilö todennäköisesti käyttäisi niitä tavalla, joka vaarantaa henkeä, terveyttä, turvallisuutta, sijaishuoltopaikan järjestystä tai omaisuutta. Esimerkkinä mainitaan tarve katkaista päihteiden käyttö.

Arvoisa puhemies! Tämä kaiken kaikkiaan sisältää monia erittäin tärkeitä tarkennuksia ja tiukennuksia lastensuojelulakiin, joka on tähän asti ollut monilta osin aivan liian lepu ja epäselvä. Kiitos ministeri Juusolle, että nyt sen epäkohtia tämän hallituksen toimesta korjataan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.